

Rechtshistorische Courant

September 2016

Inhoud

Woord Vooraf	2
Recent verschenen	3
Call for Papers	5
30-31 Maart 2017 – ESIL Research Forum 2017: <i>The neutrality of International Law: myth or reality?</i> (Granada, Spanje)	5
Kalender.....	5
6 September 2016 – Doctoraatsverdediging “Le droit coutumier dans les ordres juridiques contemporains (XIXe-XXIe siècles). Étude comparative des pratiques judiciaires et de la doctrine” door promovenda Charlotte Braillon (Luik, België)	5
11-15 September 2016 – 41. Deutscher Rechtshistorikertag (Saarbrücken, Duitsland).....	5
15-16 September 2016 – More than mere Spectacle: Inaugurations and Coronations in the Habsburg Monarchy, 1700-1848 (Gent, België).....	6
15 – 16 september 2016 - Colloquium: <i>De Vrede van Fexhe (1316) en de volksopstanden in Luik en West-Europa</i> (Luik)	6
22 September 2016 – Doctoraatsverdediging <i>Potestas alienandi, Transfer of ownership by non-owner from Roman Law to the DCFR</i> door promovendus Javier Rodriguez Diez (Erasmus School of Law, Rotterdam, Nederland).....	6
27-29 oktober 2016 - Ongerechtvaardigde verrijking, <i>condictio en in integrum restitutio</i> (Rome, Italië).....	7
Rechtshistorisch instituut in de kijker	8
Varia:	8
23 september 2016 – Causerie door dr. Ana Fouto (Universidade de Lisboa) “ <i>The contributions of Second Scholastics to the consolidation of modern legal thought</i> ”	8

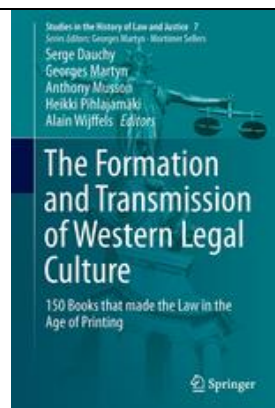
Woord Vooraf

Geachte lezer,

Wim Decock, van wie weldra nog een boek in het Nederlands zal volgen, zij het niet over rechtsgeschiedenis, heeft ondertussen ook nog een boek uit in het Duits, samen met Christiane Birr. Dit werk is het eerste deel van een geheel nieuwe reeks van het Frankfurtse Max Planck Instituut, *Methodica. Einführungen in die rechtshistorische Forschung*. De delen ervan zetten beknopt, maar helder de verwezenlijkingen van het bestaande onderzoek weer. Vervolgens behandelen ze uitgebreid de bronnen en hulpmiddelen en geven tot slot aan wat de problemen en perspectieven van het onderzoek zijn. Kortom, een boek uit de reeks Methodica is het ideale vertrekpunt voor rechtshistorisch onderzoek. Op dit moment zijn reeds twee delen verschenen (recht en moraal in de vroegmoderne periode en de ontwikkeling van nieuwe structuren door de industrialisatie) en we kunnen enkel maar hopen dat er nog veel zullen volgen

De redactie

Recent verschenen

S. DAUCHY, G. MARTYN, A. MUSSON, H. PIHLAJAMÄKI & A. WIJFFELS (eds.), *The formation and transmission of Western legal culture. 150 Books that made the Law in the Age of Printing*, Heidelberg/New York, Springer, 2016, XVII+ 523 p.

This volume surveys 150 law books of fundamental importance in the history of Western legal literature and culture. The entries are organized in three sections: the first dealing with the transitional period of fifteenth-century editions of medieval authorities, the second spanning the early modern period from the sixteenth to the eighteenth century, and the third focusing on the nineteenth and twentieth centuries. The contributors are scholars from all over the world. Each 'old book' is analysed by a recognized specialist in the specific field of interest. Individual entries give a short biography of the author and discuss the significance of the works in the time and setting of their publication, and in their broader influence on the development of law worldwide. Introductory essays explore the development of Western legal traditions, especially the influence of the English common law, and of Roman and canon law on legal writers and, the borrowings and interaction between them.

The book goes beyond the study of institutions and traditions of individual countries to chart a broader perspective on the transmission of legal concepts across legal, political and geographical boundaries. Examining the branches of this genealogical tree of books makes clear their pervasive influence on modern legal systems, including attempts at rationalizing custom or creating new hybrid systems by transplanting Western legal concepts into other jurisdictions.

W. DECOCK & C. BIRR, *Recht und Moral in der Scholastik der Frühen Neuzeit 1500-1750*, Berlin/Boston, De Gruyter Oldenbourg, 2016, 135 p.

Het onderzoek naar de vroegmoderne scholastiek kent een heropleving. Juristen, filosofen, theologen en economen benaderen elk vanuit hun discipline de teksten van de "Spaanse late Scholastici" en de rechtsgeleerden binnen het "Katholieke Natuurrecht". Zowel beginnende onderzoekers als experts vinden in dit boek de nodige tools en interdisciplinaire benaderingen waarvan hun onderzoek kan gebruik maken.

M. VERBURG, *Geschiedenis van het Ministerie van Justitie 1940-1945. Een departement in oorlogstijd*, Amsterdam, Boom uitgevers, 2016, 472 p.

Tijdens de oorlog bleef het Ministerie van Justitie in Nederland functioneren. Een parallel Ministerie in Londen bereidde intussen de terugkeer voor. Hoe gingen de Ministeries thuis en overzee om met de bezetting?

Harde strijd

Nauwelijks een paar dagen oud was de Tweede Wereldoorlog in Nederland, toen eerst koningin Wilhelmina en vervolgens het hele kabinet naar Londen vluchtte. Daar kwam een piepklein departement van Justitie tot stand dat van alles moest regelen. Bijvoorbeeld het ontwerpen van een bijzondere rechtspraak om na de oorlog zo snel mogelijk naar de parlementaire democratie terug te keren. Dat wilde het kabinet en dat wilde de minister van Justitie, maar koningin Wilhelmina wilde er niets van weten. Dus trad de minister af, maar zijn opvolger, ook een democraat, werd eveneens door de vorstin afgeserveerd. Het was een keiharde strijd die uiteindelijk op het nippertje door de democratie gewonnen werd.

Idealen en angsten

In Nederland bestond onder de Duitse bezetting ook nog het departement van Justitie. Het werd vanaf het begin geleid door een ambtenaar die zich erg uitsloofde om het de Duitsers naar de zin te maken. Hij vertrok in 1941 om na de oorlog terug te keren en nog twintig jaar hoogste ambtenaar te zijn.

Eind 1940 werden de joodse ambtenaren van het departement ontslagen. Wat is er van hen geworden? De afdeling Wetgeving, die de ariërverklaringen niet wilde ondertekenen werd overreed om dat toch maar wel te doen. Maar hoe fout konden de nationaalsocialistische juristen zijn die er als ambtenaar van op de hoogte waren dat er onderduikers in het departement verborgen zaten? In 1943 dwongen de Duitsers het departement om van Den Haag naar Apeldoorn te verhuizen. Wat had dat tot gevolg en hoe probeerde de toen heersende nationaalsocialistische secretaris-generaal zijn ambtenaren uit handen van de Duitsers te houden? Op deze en talloze andere problemen en voorvallen – in vrij Londen en in bezet Nederland – gaat dit boek.

Call for Papers

30-31 Maart 2017 – ESIL Research Forum 2017: *The neutrality of International Law: myth or reality?* (Granada, Spanje)

De Interest Group of the History of International Law (ESIL) verwelkomt abstracts voor een forum met betrekking tot het neutraliteitsprincipe in de geschiedenis van het internationaal publiekrecht. Dit brede onderwerp laat bijdragen toe die zowel betrekking hebben op de objectieve en onpartijdige toepassing van de wet in een internationaalrechtelijke context, neutraliteit als een onderdeel van het soevereiniteitsbegrip in de statenpraktijk, als neutraliteit in de geschiedschrijving van het internationaal publiekrecht. Abstracts mogen maximaal 400 woorden beslaan. Samen met een kort curriculum vitae kunnen die opgestuurd worden naar zowel Ignacio de la Rasilla del Moral (ignacio.delarasillaydelmoral@graduateinstitute.ch) als Frederik Dhondt (frederik.dhondt@vub.ac.be). De deadline is 15 december 2016.

Meer informatie kan u vinden op de webstek van de [European Society of International Law](#) of die van de [Granada Law School](#).

Kalender

6 September 2016 – Doctoraatsverdediging “Le droit coutumier dans les ordres juridiques contemporains (XIXe-XXIe siècles). Étude comparative des pratiques judiciaires et de la doctrine” door promovenda Charlotte Braillon (Luik, België)

Op 6 september 2016 verdedigt Charlotte Braillon aan de Luikse universiteit haar doctoraatsthesis *Le droit coutumier dans les ordres juridiques contemporains (XIXe-XXIe siècles). Etudes comparatives des pratiques judiciaires et de la doctrine*. De openbare verdediging gaat door in de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Luikse Universiteit, in het amphithéâtre Portalis om 13u.

De jury bestaat uit:

Antoine Garapon, secretaris-generaal van het Institut des Hautes Etudes sur la Justice (Paris)

Jacques H. Herbots, em. hoogleraar Katholieke Universiteit Leuven

Randall Lesaffer, hoogleraar Katholieke Universiteit Leuven en Universiteit Tilburg

Nicolas Thirion, hoogleraar Université de Liège

Patrick Wautelet, hoogleraar Université de Liège

Robert Jacob, hoogleraar Université de Liège en Université Saint-Louis (Brussel) en directeur de recherches CNRS (Paris), promotor

11-15 September 2016 – 41. Deutscher Rechtshistorikertag (Saarbrücken, Duitsland)

De 41ste Deutscher Rechtshistorikertag wordt georganiseerd in de Faculteit Rechtsgeleerdheid en Economie van de Universiteit van Saarbrücken en dat van 11 tot 15 september 2016. De ceremoniële opening door Minister-President Annegret Kramp-Karrenbauer wordt gevolgd door een toespraak van de voorzitter van het Bundesverfassungsgericht. Op zondag, 11

september, gaat een klein Forum for Young Legal Historians door. Voor de drie dagen van maandag tot woensdag om de twee plenaire lezingen en twee delen zijn voorzien. Op maandagavond vindt een receptie plaats in het stadhuis en er is de mogelijkheid om de Sint-Jansbasiliek te bezoeken en er een orgelconcert bij te wonen van de organist Bernhard Leonardy. Op dinsdagavond organiseert men het diner op het kasteel van Saarbrücken. Op woensdagmiddag is er de toekenning van Hermann Conring prijs en de Algemene Vergadering. Op donderdag vindt de traditionele excursie plaats en die gaat naar Völklinger Hütte, werelderfgoed en een van de symbolen in het Saarland. Verder ook een bezoek aan de prachtige mozaïeken in de Romeinse villa te Nennig en de abdij van Mettlach, waar de hoofdzetel is van de wereldberoemde onderneming Villeroy & Boch.

Het volledige programma kan u nu ook [online](#) nalezen.

15-16 September 2016 – More than mere Spectacle: Inaugurations and Coronations in the Habsburg Monarchy, 1700-1848 (Gent, België)

Dit internationale congres belicht vanuit historische, rechtshistorische en kunstwetenschappelijke hoek de politieke betekenis die inhuldigingen en kroningen en de bijhorende Te Deums, blijde intredes, artilleriesalvo's en volkse festiviteiten in de lange 18e eeuw hadden. Aan de hand van nieuw onderzoek wordt belicht welk staatkundig belang deze ceremoniën hadden, welke ritueel-symbolische boodschappen de deelnemers probeerden te verspreiden, hoe zij deze ceremoniën benutten om belangen te behartigen en eisen door te drukken, en hoe deze inhuldigingen en kroningen steeds opnieuw aan de actualiteit werden aangepast. Daarbij komt onder andere de impact van verlichte ideeën, van de democratische revoluties en van opkomend nationalisme aan bod.

Meer informatie over de invalshoeken, het programma en de gegevens voor aanmelding kan op de [website](#) gevonden worden.

15 – 16 september 2016 - Colloquium: De Vrede van Fexhe (1316) en de volksopstanden in Luik en West-Europa (Luik)

Dit colloquium wordt in het kader van het 700ste verjaardag van de Vrede van Fexhe georganiseerd. De Vrede van Fexhe is de belangrijkste wettekst van het prinsbisdom Luik. Het opzet van dit colloquium is om tot een beter inzicht van de tekst te komen. Het gebeuren zal doorgaan op 15 september in het Musée de la Vie wallonne en op 16 september in het Palais provincial. Meer informatie kan u vinden op de [webstek](#). Inschrijven is verplicht!

22 September 2016 – Doctoraatsverdediging *Potestas alienandi, Transfer of ownership by non-owner from Roman Law to the DCFR* door promovendus Javier Rodriguez Diez (Erasmus School of Law, Rotterdam, Nederland)

Javier Rodríguez Diez verdedigt op 22 september 2016 om 15u30 aan de Rotterdamse Erasmus School of Law zijn doctoraatsproefschrift *Potestas alienandi, Transfer of ownership by non-owner from Roman Law to the DCFR*. De thesis werd begeleid door de professoren Laurens Winkel en Tammo Wallinga.

Waarover gaat het? Rodríguez Diez herbekijkt met betrekking tot de eigendomsoverdracht door een niet-eigenaar de dogmatische standpunten die rechtsgeleerden niet eerder kritisch bekeken hadden. De belangrijkste kwestie die door het grootste deel van het onderzoek loopt, is het gebruik van het begrip directe vertegenwoordiging, die traditioneel is toegepast om de evolutie van de overdracht van eigendom te beschrijven door een niet-eigenaar in het Romeinse recht,

maar ook om een systematisering op bieden dit onderwerp in de meeste Europese burgerlijk recht jurisdicties. Dit concept kreeg een centrale rol in de 19e eeuw, toen de Duitse juristen omlijst de overdracht van eigendom door een niet-eigenaar van onder de leer van de directe vertegenwoordiging. Volgens hen, het Romeinse recht leek directe vertegenwoordiging, die een tweeledig effect voor het begrijpen van de overdracht van de eigendom door een niet-eigenaar had uit te sluiten. Wat de studie van het Romeinse recht, enerzijds, werd het duidelijk dat de mogelijkheid voor een niet-eigenaar de eigendom alleen werd in een later stadium van ontwikkeling, in het kader van de geleidelijke stopzetting van de primitieve verbod van directe vertegenwoordiging. Met betrekking tot de moderne privaatrecht, aan de andere kant is het impliciet framing van het probleem van de overdracht van de eigendom door een niet-eigenaar van onder de leer van de directe vertegenwoordiging. De heer Rodríguez Diez probeert aan te tonen dat de reconstructie die door geleerden over dit onderwerp in het Romeinse recht is historisch onjuist, en dat het bovendien leidt tot ongewenste gevolgen in de moderne privaatrecht.

De volledige aankondiging kan u [hier](#) terugvinden.

27-29 oktober 2016 - Ongerechtvaardigde verrijking, *condictio* en *in integrum restitutio* (Rome, Italië)

ARISTEC (*Associazione internazionale per la Ricerca STorico-giuridica e Comparatistica*) houdt een internationaal congres te Rome, gewijd aan het thema 'Ongerechtvaardigde verrijking, *condictio* en *in integrum restitutio*' ter nagedachtenis van Berthold Kupisch. Dit thema wordt behandeld in het kader van privaatrechtsvergelijking, Romeins recht en privaatrechtsgeschiedenis.

Rechtsvergelijking: ongerechtvaardigde verrijking en terugvordering van belangen; ongerechtvaardigde verrijking en kwade trouw; unjust enrichment en restitution in het Engelse recht; restitutie in het huidige Russische recht; ongerechtvaardigde verrijking, *aequitas* en restitutio in het Spaanse recht.

Romeins recht: *causa* en *condictio*; verrijking *sine causa*: van de *condictio Iuventiana* tot de *condictio generalis*; *condictio indebiti* en quasi-contracten; verrijking en *rei persecutio*: voortzetting van de *revindicatie*?; *condictio* en restitutio *in integrum* in Rome tijdens de Republiek; *in integrum restitutio* in het klassieke Romeinse recht en Berthold Kupisch; de restitutio van de *actiones rescissoriae* en *arbitrariae*.

Latere rechtsgeschiedenis: verrijking door een prestatie in strijd met de wet of de goede zeden; Savigny en de ongerechtvaardigde verrijking.

De zestien inleiders zijn afkomstig uit Parijs (Emmanuelle Chevreau), Heidelberg (Christian Baldus), Trier (Thomas Rübner), Salzburg (Michael Rainer), Poznan (Wojciech Dajczak), Moskou (Leonid Kofanov), Sint-Petersburg (Anton Rudokvas), Madrid (Federico Fernández de Bujan), Milaan (Antonio Gambaro), Palermo (Pietro Cerami en Mario Serio); Padova (Luigi Garofalo), Rome (Barbara Cortese, Vincenzo Mannino en Salvatore Patti) en Leiden/Amsterdam (Jeroen Chorus). Bruno Schmidlin (Genève) sluit af met een herdenking van Berthold Kupisch. De meeste voordrachten zijn in het Italiaans, een enkele in het Engels.

Wanneer: van donderdag 27 oktober 15:30 uur tot zaterdag 29 oktober 12.30 uur.

Plaats: Università Roma Tre, Sala del Consiglio, Roma, Via Ostiense 159.

Inlichtingen en aanmelding: maurizio.dilisio@uniroma3.it. Deelneming is kosteloos.

Rechtshistorisch instituut in de kijker

Varia:

23 september 2016 – Causerie door dr. Ana Fouto (Universidade de Lisboa) *“The contributions of Second Scholastics to the consolidation of modern legal thought”*

Contemporary disputes surrounding the concept of “rights”, particularly those arising from the use of consolidated definitions, show a complex structure of thought projected in a legal discourse that has been historically used and transformed.

In this lecture we intend to revisit the contributions of Second Scholastics to the consolidation of modern legal thought while analysing three fundamental and complementary elements: the relevance of theology to the innovation of a private law systematics, the impact of subjectivity on the universalization of rights and the effect of a theologically based anthropology on the development a new legal language.

It is the role of legal history in contemporary legal thought that is also questioned – regarding the notion(s) of “rights”, is the quest for the genetics of “legal modernity” a quest for lost meanings?

Deze causerie gaat door op vrijdag 23 september 2016 om 14.30 in de Wielantzaal van het Gentse Instituut voor rechtsgeschiedenis in de faculteit rechtsgeleerdheid, universiteitstraat 4. Gelieve uw aanwezigheid te melden aan Karin.Pensaert@Ugent.be.

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be. Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 400 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, stuur dan een e-mail naar [de redactie](mailto:de.redactie). Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden. Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze nieuwsbrief laten verspreiden, mail dan naar: courant@ugent.be